

Wolontariat

O czym należy wiedzieć angażując wolontariusza.

Dla wielu organizacji pozarządowych zaangażowanie wolontariuszy w pracę organizacji jest często niezbędnym elementem ich funkcjonowania, a wysiłek jaki wkładają ochotnicy w tego typu działalność, przynosi korzyści zarówno organizacjom pozarządowym, jak i samym wolontariuszom.

W 2003 r. uchwalona została *ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz.U. Nr 96, poz. 873), w której przedstawione zostały zasady współpracy organizacji pozarządowych z wolontariuszami.

Ustawa wprowadziła ponadto możliwość angażowania wolontariuszy w instytucjach publicznych, przede wszystkim w organach administracji rządowej i samorządowej.

W dniu 25 lutego 2010 r., została ogłoszona ustawa z dnia 22 stycznia 2010 r. *o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. 2010 nr 28 poz. 146).

Po pierwsze

Kto może być wolontariuszem?

Wolontariuszem jest osoba, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie. Wolontariuszem może być każdy, kto dobrowolnie i za darmo chce pracować na rzecz innych.

Angażując wolontariuszy, należy zwrócić uwagę na szczególne kategorie osób:

- **osoby, które nie ukończyły 18 lat** – czyli niepełnoletnie, mogą być wolontariuszami pod warunkiem, że wyrażą na to zgodę ich rodzice

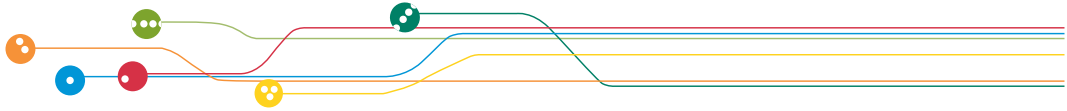

Europejski Rok Wolontariatu 2011

pozytek.gov.pl

Departament Pożytku Publicznego
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

lub opiekunowie. Instytucje korzystające ze świadczeń niepełnoletnich wolontariuszy powinny więc żądać od nich pisemnej zgody rodziców lub opiekunów;

- **osoby bezrobotne** – należy pamiętać, że wykonywanie przez nie świadczeń nie powoduje utraty statusu bezrobotnego i prawa do zasiłku;
- **cudzoziemcy** – świadczenie wolontariusza nie jest traktowane jako świadczenie pracy, więc cudzoziemcy legalnie przebywający w Polsce **nie muszą** uzyskiwać pozwolenia na pracę, aby zostać wolontariuszami.

Wolontariusz ma inny status niż pracownik, dlatego świadczenie wolontariusza nie będzie wpływało na jego przyszłe uprawnienia pracowni-
cze, np. na długość przysługującego urlopu wypoczynkowego czy staż pracy. Wolontariusza nie obowiązują także np. zawarte w kodeksie pracy postanowienia dotyczące urlopów lub czasu pracy.

Zadania w ramach **wolontariatu na rzecz stowarzyszenia**, którego jest członkiem, może także wykonywać członek stowarzyszenia. Oznacza to, że członek stowarzyszenia może dodatkowo zawrzeć porozumienie ze stowarzyszeniem, którego jest członkiem, o wykonywanie świadczeń w ramach wolontariatu. Zawarcie takiego porozumienia powoduje, że członkowi stowarzyszenia przysługują wszystkie uprawnienia wolontariusza. Jednocześnie warto pamiętać, że te same działania na rzecz stowarzyszenia mogą być wykonywane w ramach wolontariatu albo wyłącznie na podstawie członkostwa – a zatem zawieranie porozumień wolontariackich przez członków stowarzyszeń nie jest konieczne.

Po drugie

Kto może korzystać ze świadczeń wolontariuszy?

Instytucja, na rzecz której wolontariusze wykonują świadczenia, nazywana jest w ustawie „**korzystającym**”.

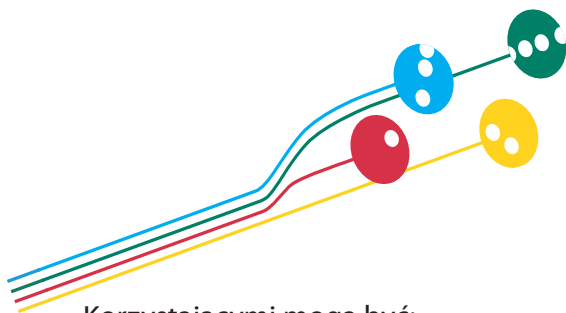

Europejski Rok Wolontariatu 2011

pozytek.gov.pl

Departament Pożytku Publicznego
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Korzystającymi mogą być:

- **organizacje pozarządowe** – podmioty prawne (posiadające zdolność prawną) niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, nie działające w celu osiągnięcia zysku – przede wszystkim stowarzyszenia i fundacje;
- **stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;**
- **spółdzielnie socjalne;**
- **osoby prawne i jednostki organizacyjne kościoła katolickiego i innych kościołów lub związków wyznaniowych np.** parafie, zakony, ale też bractwa prawosławne, gminy żydowskie lub muzułmańskie;
- **spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe, będące spółkami, które:** nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych, nie przeznaczają zysku do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i pracowników, (a więc nie wszystkie spółki akcyjne i z o.o. ale wyłącznie tzw. spółki non-profit!);
- **organy administracji publicznej** – centralnej i samorządowej;
- **jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej lub nadzorowane przez te organy:**
 - szkoły i inne placówki oświatowe,
 - instytucje kultury: teatry, filharmonie, biblioteki, muzea, galerie sztuki, ogniska artystyczne, domy kultury,
 - jednostki organizacyjne pomocy społecznej: ośrodki pomocy społecznej, domy opieki społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki interwencji kryzysowej, placówki opiekuńczo-wychowawcze,
 - zakłady opieki zdrowotnej.

Uprawnione podmioty mogą korzystać ze świadczeń wolontariuszki z wyłączeniem prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej!

Europejski Rok Wolontariatu 2011

pozytek.gov.pl

Departament Pożytku Publicznego
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Po trzecie

Podstawa prawna wykonywania świadczeń

Wolontariusz wykonuje świadczenie na rzecz korzystającego na podstawie **umowy cywilnej zwanej porozumieniem**. Zakres, sposób i czas wykonywania świadczeń określany jest wspólnie przez korzystającego i wolontariusza.

Miejsce wykonywania świadczenia przez wolontariusza powinno zostać określone w porozumieniu. Jeżeli brak jest takiego określenia, wolontariusz powinien wykonywać świadczenia w miejscu, które wynika z charakteru świadczenia.

Jeśli porozumienie między stronami będzie zawierane na okres **dłuższy niż 30 dni**, powinno zostać sporządzone na piśmie, jeśli na okres **do 30 dni**, porozumienie zawierane jest w formie ustnej lub pisemnej.

Wolontariusz może jednak w każdej chwili żądać aby treść ustnej umowy została potwierdzona na piśmie.

Porozumienie powinno także zawierać postanowienie o możliwości jego rozwiązania – oznacza to, że wolontariusz lub korzystający mogą rozwiązać umowę za wypowiedzeniem albo bez wypowiedzenia na warunkach określonych w umowie.

Jeżeli przyczyny rozwiązania umowy nie zostały określone w porozumieniu, obie strony będą mogły dochodzić odszkodowania, gdyby jedna z nich poniosła szkodę wskutek wcześniejszego rozwiązania umowy.

Wzór porozumienia dostępny jest na stronie **www.pozytek.gov.pl**.

Po czwarte

Prawa i obowiązki korzystającego

Korzystający **jest zobowiązany** do:

- poinformowania wolontariusza o przysługujących wolontariuszowi prawach i ciężących na nim obowiązkach oraz umożliwienia mu dostępu do tych informacji;

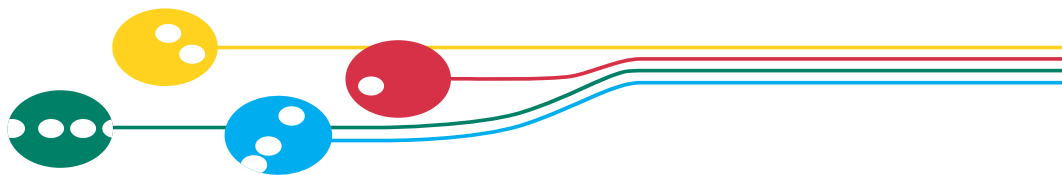

Europejski Rok Wolontariatu 2011

pozytek.gov.pl

Departament Pożytku Publicznego
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Obowiązek informowania wolontariusza może przybierać **różne formy**, np.:

- może to być po prostu rozmowa z wolontariuszem,
- przekazanie informacji w formie ulotki;
- do potwierdzenia (na żądanie wolontariusza) treści zawartego ustnie porozumienia na piśmie;
- do wydania pisemnego zaświadczenia o wykonywanych przez wolontariusza świadczeniach, w tym o zakresie wykonywanych przez niego świadczeń (wzór zaświadczenia dostępny jest na stronie www.pozytek.gov.pl);
- zapewnienia wolontariuszowi bezpiecznych i higienicznych warunków wykonywania przez niego świadczeń, w tym odpowiednich środków ochrony indywidualnej uzależnionych od rodzaju świadczeń i zagrożeń związanych z ich wykonywaniem, informowania wolontariusza o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami. Są to niezbywalne prawa wolontariusza!

Ponadto, korzystający ma obowiązek:

- pokrywania, **na zasadach dotyczących pracowników**, kosztów podróży służbowych i diet.

Z tego obowiązku wolontariusz może zwolnić korzystającego, ale **wyłącznie w formie pisemnej pod rygorem nieważności!**

Ponadto, korzystający **może**:

- na prośbę wolontariusza, wydać pisemną opinię na temat wykonywanych przez wolontariusza świadczeń;
- pokrywać, na zasadach dotyczących pracowników, inne niezbędne koszty ponoszone przez wolontariusza, związane z wykonywaniem świadczeń na rzecz korzystającego;
- pokrywać koszty szkoleń wolontariuszy w zakresie wykonywanych przez nich świadczeń określonych w porozumieniu.

Europejski Rok Wolontariatu 2011

pozytek.gov.pl

Departament Pożytku Publicznego
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Po piąte

Ubezpieczenie wolontariusza

■ Ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków

Gdy wolontariusz wykonuje swoje świadczenie przez okres nie dłuższy niż 30 dni, a także wtedy gdy porozumienie zostało zawarte na czas nieokreślony, korzystający ma obowiązek ubezpieczenia wolontariusza od następstw nieszczęśliwych wypadków. Musi zatem podpisać umowę z towarzystwem ubezpieczeniowym, a następnie opłacać za wolontariusza składkę.

W przypadku, gdy korzystający podpisał z wolontariuszem **umowę na czas nieokreślony**, będzie musiał ubezpieczyć go od następstw nieszczęśliwych wypadków **na okres pierwszych 30 dni** wykonywania świadczeń.

Uwaga! Korzystający **jest zobowiązany do ubezpieczenia wolontariusza**, nawet gdy wolontariusz wykonuje świadczenia przez bardzo krótki okres czasu np. 1 lub 2 dni. Wolontariusz nie ma możliwości zwolnienia korzystającego z tego obowiązku.

W sytuacji, gdy wolontariusz podpisze porozumienie na **okres dłuższy niż 30 dni**, korzystający **nie musi ubezpieczać** wolontariusza od następstw nieszczęśliwych wypadków, ponieważ **przysługuje mu ubezpieczenie** na mocy *ustawy o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach* (Dz.U. z 2002 r. Nr 199, poz. 1674). W takiej sytuacji wolontariusz objęty jest ubezpieczeniem już od **pierwszego dnia** obowiązywania porozumienia.

Jeżeli porozumienie zawarte między korzystającym a wolontariuszem dotyczy delegowania wolontariusza **na terytorium innego państwa, na obszarze którego trwa konflikt zbrojny, wystąpiła klęska żywiołowa lub katastrofa naturalna** korzystający ma obowiązek zapewnić wolontariuszowi **ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz ubezpieczenie kosztów leczenia**

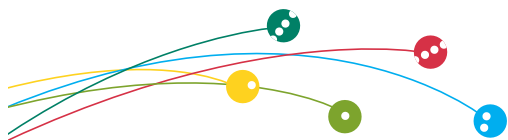

Europejski Rok Wolontariatu 2011

pozytek.gov.pl

Departament Pożytku Publicznego
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

podczas pobytu za granicą. W przypadku delegowania wolontariusza na terytorium innego państwa w innych warunkach korzystający może zapewnić wolontariuszowi ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz ubezpieczenie kosztów leczenia podczas pobytu za granicą.

■ **Ubezpieczenie zdrowotne**

Ustawa wprowadza **możliwość objęcia wolontariusza ubezpieczeniem zdrowotnym**, jeżeli nie jest on objęty ubezpieczeniem zdrowotnym z innego tytułu. W takiej sytuacji korzystający **może**, ale w żadnym wypadku nie musi, zgłosić wolontariusza do ubezpieczenia zdrowotnego.

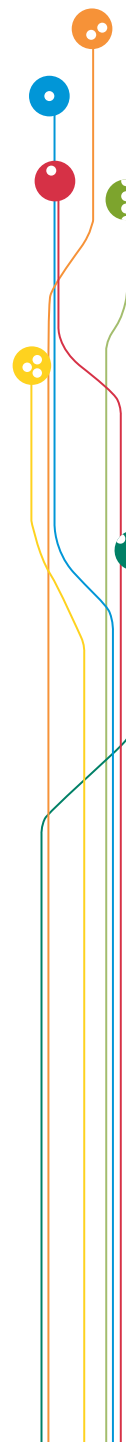
Korzystający zgłasza wolontariusza do ubezpieczenia w Narodowym Funduszu Zdrowia, następnie podpisuje umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia, a potem opłaca za wolontariusza składkę zdrowotną.

Składki zdrowotne, których wysokość obliczana jest od podstawy wymiaru odpowiadającemu najniższemu wynagrodzeniu, odprowadzane są **przez korzystającego** do NFZ, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Należy pamiętać, że wolontariusz zostaje objęty ubezpieczeniem zdrowotnym **od dnia określonego w umowie zawartej umowy przez korzystającego z NFZ.**

■ **Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej**

Korzystający **może** zapewnić wolontariuszowi ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej (tzw. OC). Powinien zastanowić się nad tym, czy przy konkretnym świadczeniu nie powinien ubezpieczyć wolontariusza od odpowiedzialności cywilnej. W razie gdyby wolontariusz wyrządził szkodę korzystającemu, innej osobie lub instytucji, ubezpieczenie pokrywałoby wartość ewentualnego odszkodowania.

Europejski Rok Wolontariatu 2011

pozytek.gov.pl

Departament Pożytku Publicznego
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Po szóste i ostatnie

Kwestie podatkowe

Stosunki pomiędzy wolontariuszem a korzystającym są w dużej mierze wyłączone spod zakresu stosowania ustaw podatkowych.

W myśl art. 50 *ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, wartość świadczenia wolontariusza nie stanowi darowizny na rzecz korzystającego w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego oraz przepisów podatkowych. Z punktu widzenia prawa podatkowego za przychód nie uznaje się:

- **wartości świadczeń wolontariuszy** na rzecz organizacji (art. 12. ust. 4, pkt 16 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych*);
- **wartości świadczeń otrzymanych przez wolontariuszy**, od organizacji – na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego – m.in. szkoleń, badań lekarskich, wyżywienia, środków ochrony osobistej, składki na ubezpieczenie n.w.) – art. 21 ust. 1, pkt 113 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. *o podatku dochodowym od osób fizycznych*;
- **wartości świadczeń otrzymanych od wolontariuszy przez osoby fizyczne** – beneficjentów organizacji – art. 21 ust. 1, pkt 117 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. *o podatku dochodowym od osób fizycznych*.

Informacje na temat wolontariatu można znaleźć na stronie internetowej Departamentu Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej www.pozytek.gov.pl.

Dodatkowo, pracownicy DPP MPiPS udzielają odpowiedzi na wszelkie pytania bądź wątpliwości, które można zgłaszać na adres internetowy lub telefonicznie.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Pożytku Publicznego

ul. Nowogrodzka 1/3/5

00-513 Warszawa

e-mail: pozytek@mpips.gov.pl

tel. 22 693-47-59

Europejski Rok Wolontariatu 2011

pozytek.gov.pl

Departament Pożytku Publicznego
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej